

Summary

The article deals with some problems related to the philosophical and socio-legal basis for protection of intellectual property rights. The author analyzes works of scientists from different eras and different methodological approaches to the definition of intellectual property. Identified the theoretical and practical conclusions for the further development of legislation and legal practice.

Отримано 25.09.2009

Г. Г. ХАРЧЕНКО

Георгій Георгійович Харченко, кандидат юридичних наук, доцент юридичного факультету Київського національного університету внутрішніх справ

**ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ
ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Правова природа та характерні ознаки кожного інституту і, зокрема права інтелектуальної власності, певною мірою визначаються джерелом його виникнення, тими об'єктивними причинами, які зумовили необхідність правового врегулювання нових суспільних відносин, що на той час лише тільки зароджувались.

Розвиток права інтелектуальної власності у часі має порівняно нетривалу історію. Спочатку воно розвивалось як система привілеїв, яка, звичайно, через свій суб'єктивний характер не могла задовольняти інтереси усіх творців, адже суверен надавав захист, як правило, лише тим особам, які були наближені до нього. Пізніше, під впливом незадоволення, поступово відбувається процес правового оформлення загальних правил, на підставі яких кожна особа, яка стала автором винаходу чи то літературного твору, могла захистити свої права щодо її результатів інтелектуальної діяльності перед іншими, третіми особами.

В авторському праві першим кроком у цьому напрямку вважається прийняття в Англії в 1709 р. Статуту Анні (The Statute of Anne), який закріпив за правомочними власниками права власності на копії книг. У сфері патентного права перші закони практично одночасно були прийняті спочатку в Сполучених штатах Америки (1790 р.), а трохи пізніше, в 1791 р., й у Франції.

Стаття 1 французького закону від 7 січня 1791 р., зокрема, зазначала, що «будь-яке відкриття або новий винахід у будь-якому виді виробництва є власністю його автора»¹. Іншими словами, становлення права інтелектуальної власності як окремого напрямку правового регулювання відбувалось насамперед у системі права власності, що, нібито повинно підкреслювати саме речовий характер цих відносин. Проте, насправді, в наукових колах сьогодні не має єдиної точки зору з цього питання. Позиції тут різняться, а відповіді не співпадають.

Отож, актуальність вирішення питання наявності чи неаявності речового характеру в праві інтелектуальної власності, його співвідношення з правом власності має не лише теоретичне, а й прикладне значення, оскільки надасть можливість чітко визначитися щодо правового режиму регулювання відносин інтелектуальної власності, з відповідним відображенням особливостей цього регулювання на рівні конкретних правових норм.

З огляду на це, метою статті є узагальнення наукових підходів вирішення зазначеної вище проблематики, обґрунтування правильності та хибності деяких наукових аргументацій, висловлених правознавцями в юридичній літературі.

© Г. Г. Харченко, 2009

Увесь спектр думок щодо дійсної правової природи права інтелектуальної власності умовно можна поділити на два основних напрямки. Одні вчені заперечують спорідненість правових режимів регулювання відносин власності та інтелектуальної власності, підкреслюючи тим самим виключний характер останніх. Звідси висловлюється думка проти можливості застосування до інтелектуальної власності загальних норм права власності (Є. Суханов, І. Зенін, Л. Ануфрієва, В. Дозорцев тощо). Інші науковці, навпаки, безпосередньо взаємопов'язують право інтелектуальної власності з правом власності, розглядаючи інтелектуальну власність як особливий різновид власності (П. Розенберг, С. Бондаренко, Т. Шевелева, Л. Череднікова тощо).

Цікавим у цій ситуації є те, що у своїх поглядах представники і першої, і другої груп єдині в головному – специфіка права інтелектуальної власності зумовлена його об'єктами (безтілесними речами). Проте висновки, які вони роблять з цього твердження, абсолютно різні.

Так, скажімо, відомий російський правознавець Є. Суханов вважає, що незважаючи на те, що в американському праві «інтелектуальна власність» є особливим різновидом прав власності, однак у європейському розумінні ці права не мають речово-правового характеру, а тому характеристика «інтелектуальної власності» як речового права буде помилковою².

Посилання на європейський досвід у цій ситуації, на наш погляд, є не зовсім коректним, адже, об'єктивно, останній не має монолітного характеру. В Європі кожна країна самостійно визначається з місцем права інтелектуальної власності в системі цивільного права, а відтак на законодавчому рівні втілюються різні підходи щодо правового регулювання відносин інтелектуальної власності. Скажімо, в Іспанії право інтелектуальної власності розглядається як різновид права власності (тобто як речове право), а тому в разі відсутності спеціальної правової норми до відносин інтелектуальної власності можуть бути застосовані загальні положення права власності.

Є. Суханов відокремлює право інтелектуальної власності в окрему категорію абсолютних прав – виключні права, які за своїми об'єктами, змістом та способами захисту відрізняються від речових³. Певною мірою з цією позицією солідаризується й інший підхід, відповідно до якого право власності є базисним правом для матеріальних об'єктів, тоді як виключні права – для нематеріальних⁴.

Дещо іншу думку висловлює О. Козир. Він вважає, що суб'єктивне право власності також дозволяє власнику реалізовувати свої законні правомочності по відношенню до свого майна на началах виключного права⁵. Виключний характер права власності визнається й на рівні окремих національних правових систем, у тому числі й країн загального права.

Таким чином, з цих підстав логічно напрошується інший висновок – віднесення права інтелектуальної власності до виключних прав зовсім не спростовує його речовий характер.

Взагалі ж, категорія виключних прав своїм корінням уходить у середньовіччя, коли певним особам у спеціальному порядку, як виняток із загального правила, надавались окремі преференції (права) і лише пізніше цей термін стали пов'язувати саме з правом інтелектуальної власності.

Серед доводів, які зазвичай висловлюються супроти речово-правової природи права інтелектуальної власності, найпоширенішими вважаються ті, що до нематеріальних об'єктів, якими, в принципі, є всі результати інтелектуальної діяльності не можна застосувати такі речові правомочності власника як володіння та користування. Володіти нематеріальними благами неможливо саме тому, оскільки фізичне опанування ідеями та образами не є можливим як таке. Користування ж цими об'єктами виключається через можливість їх одночасного використання з боку необмеженого кола осіб. Як приклад наводяться науково-технічні ідеї та літературно-художні образи⁶.

Така аргументація має свої слабкі місця, адже в ній просліджується певний антагонізм. Передусім звертає на себе увагу, що право власності, навіть відповідно до цивільного законодавства Росії і України, може виникати не лише на речі, а й на майно, до складових елементів якого, зокрема, відносять майнові права. Останні, як відомо, також як і результати інтелектуальної діяльності не мають матеріалізованої форми.

В контексті сказаного доречним буде згадати і рішення Європейського суду з прав людини, який, захищаючи право власності на підставі Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р., а також Протоколу № 1 до неї, неодноразово зазначав, що «поняття «власності», що передбачено в частині першій ст. 1 Протоколу № 1, має автономне значення, яке не зводиться до права власності на фізичні речі та не залежить від формальних кваліфікацій за внутрішнім правом: деякі інші права та вигоди, які створюють майно, можуть бути розглянуті як «права власності» і, таким чином, як «власність» для цілей вказаного положення»⁷.

Аналізуючи судову практику Європейського суду з прав людини, В. Старженецький дійшов висновку, що в основу ст. 1 Протоколу № 1 покладена дуже широка концепція права власності, яка далеко не обмежується матеріальними речами. Вона включає в себе увесь спектр нематеріальних об'єктів від інтелектуальної власності до прав вимоги⁸. Отож, беручи до уваги всі наведені вище обставини, а також те, що учасниками Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Протоколу № 1 до неї є і Росія, і Україна, не враховувати цю позицію суду було б принаймні неправильно, особливо через обов'язковий характер рішень Європейського суду з прав людини для наших країн.

Можливість чи неможливість використання особою правомочності володіння щодо певного об'єкта, в тому числі й нематеріального, не залежить лише від фізичного його опанування. Фізичний елемент у цій ситуації буде лише обмежувати регуляторний потенціал самого права, спрощувати в праві багатогранність життя. Якщо б у праві всі правові норми прив'язували до фізичних законів природи, то багатьох вже існуючих правових конструкцій та понять взагалі б не існувало /майнові права, юридична особа тощо/.

За своїм змістом володіння потрібно розглядати значно ширше, ніж просто сприйняття об'єкта на дотик. Володіння – це фактичне утримання, тобто утримання об'єкта по факту. А відтак, саме по факту може відбуватися утримання думок та ідей в голові людини. Останнє, звичайно, має безпосереднє відношення до об'єктів права інтелектуальної власності. Таким чином, володіння з точки зору права інтелектуальної власності слід розглядати як усвідомлене, розумове опанування певними ідеями та думками, які за своїми ознаками відповідно до законодавства можуть бути об'єктом права інтелектуальної власності.

Зрозуміло, що в практичній площині доводити факт первісного володіння певними ідеями та образами значно складніше, чим у випадку з матеріальними об'єктами. Проте, це стосується насамперед процесуальних моментів, ніж цивільно-правових. Безтілесність об'єктів права інтелектуальної власності, без сумніву, не дозволяє захистити права на них відразу ж після їх виникнення. А тому захист прав на результати інтелектуальної діяльності стає можливим лише після того, як ці результати здобувають об'єктивну форму свого зовнішнього вираження. Саме в цьому і проявляється специфіка права інтелектуальної власності порівняно з правом власності на звичайні речі.

Критично слід розглядати вислови деяких науковців і щодо неможливості застосування речової правомочності користування до об'єктів права інтелектуальної власності через те, що вони можуть одночасно використовуватися з боку необмеженого кола осіб. Насправді, те ж саме може мати місце і по відношенню до матеріальних об'єктів /приміром, користування природними ресурсами (вода, нафта тощо), землею як територією держави для реалізації права осіб на вільне пересування та інше/. Однак у реальному житті таке одночасне користування з боку необмеженого кола осіб все рівно обмежується: по відношенню до об'єктів права інтелектуальної власності такими обмежувачами можуть виступати інтереси осіб, рівень їх інтелекту тощо; для матеріальних об'єктів ними можуть бути, наприклад, фізичні характеристики об'єкта, його вичерпаність і т.д.

Отож, згадане вище питання більш коректно розглядати в іншій площині – чи буде таке використання з боку третіх осіб правомірним. Законодавство у сфері права інтелектуальної власності в принципі забороняє такі дії без згоди особи, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності. А відтак, у разі здійснення правопорушення, винна особа може бути притягнута до відповідальності не-

залежно від того чи мало таке правопорушення відношення до матеріального об'єкта права власності, чи то нематеріального об'єкта права інтелектуальної власності. Спільним для речового права та права інтелектуальної власності є також і те, що вони обов'язково виникають завдяки вчиненню певних дій /діяльності/.

Таким чином, право власності не потрібно прив'язувати до форми, в якій існує об'єкт. Принциповим тут будуть ті дії /дія, діяльність/, які вчинила особа для виникнення у неї цього право взагалі.

На думку І. Зеніна, принципова відмінність між моделлю «права власності» та правом інтелектуальної власності існує і в площині правомочності розпорядження. Для обґрунтування своєї позиції він наводить ситуацію з авторським або ліцензійним договором про передачу невиключних прав, де правоволоділець (ліцензіар) сам не лишається права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також може видавати відповідні ліцензії на цей об'єкт іншим особам⁹. Цей приклад певною мірою наводить на думку про концепцію розщепленої власності, яка яскраво знайшла своє відображення, зокрема, і в конструкції права довірчої власності. Вона, до речі, відома й українській правовій системі. За цією схемою установник довірчої власності (первісний власник), укладаючи відповідний договір про заснування довірчої власності та передаючи за ним свій титул власника довірчому власнику, попри це може передбачити в договорі і для себе, і для інших осіб право на використання активів трасту, включаючи право на внесення змін до переліку осіб-бенефіціарів.

У цьому порівнянні можна наявно побачити, що специфіка реалізації певних правомочностей власника в інших відносинах не завжди є ознакою зміни їх правової природи. Право довірчої власності, незважаючи на всі свої особливості та відмінності від права власності, не втрачає від цього свого речово-правового характеру. Те ж саме має місце і з правом інтелектуальної власності, адже основою для виникнення і першого, і другого права стало саме право власності.

За аналогією цю ситуацію можна порівняти з системою договорів купівлі-продажу, де кожен різновид цього договору визначається своїми, властивими лише йому особливостями, однак, попри все це, до договорів, скажімо, поставки, міни, у випадку відсутності спеціальних норм, можуть бути застосовані загальні положення про купівлю-продаж.

На певний зв'язок між інститутами права власності та права інтелектуальної власності, а також на їх речово-правову природу вказує однакове використання в назві цих інститутів правової категорії «власність». Мабуть не випадково в Законі України «Про власність»¹⁰, де термін «інтелектуальна власність» був вперше використаний у національному законодавстві, у свій час зазначалось, що результати інтелектуальної праці є об'єктами права власності /ст. 13/. В нині чинному Цивільному кодексі України¹¹ акцент більше робиться на виключному характері права інтелектуальної власності, проте цей факт не змінює речово-правову природу цього інституту, а лише підкреслює певну непослідовність нашого законодавця у виборі напрямку правового регулювання відносин інтелектуальної власності.

Використання в праві власності та праві інтелектуальної власності такої категорії як «власність», деякими правознавцями, зокрема Л. Ануфрієвою, пояснюється як данина традиції, коли на початковому етапі формування права інтелектуальної власності панувала так звана пропріетарна (власницька) доктрина, що відбудовувала правовий режим регулювання відносин інтелектуальної власності за допомогою конструкцій, аналогічних праву матеріальної власності, – речовому праву. Потім їй на зміну прийшли інші концепції – приміром, теорія «особистих», чи індивідуальних, прав німецького автора Отто Гірке, теорія «привілеїв» російського вченого В. Вешнякова, а також і концепція виключних прав¹². Остання, безумовно, знайшла свій прояв у законодавстві деяких країн, проте також має свої недоліки і напевно чи здатна заперечити речово-правову природу права інтелектуальної власності.

В Україні структурне відокремлення права інтелектуальної власності в окрему книгу Цивільного кодексу України перш за все пояснюється об'єктивно наявними причинами: великий спектр відносин, що підлягає врегулюванню нормами цього інституту пра-

ва; специфіка об'єктів права інтелектуальної власності; наявність майнових та особисто немайнових прав інтелектуальної власності тощо. До того ж, на певні роздуми наводять і той факт, що законодавець випадково чи ні, але все ж таки не дав жодній книзі назву «Речове право», як це, скажімо, мало місце у випадку із зобов'язальними правовідносинами, де саме книга п'ята має відповідну назву і згрупувала в собі всі зобов'язальні відносини, що передбачені нормами Цивільного кодексу України.

Втім, наступні після прийняття Цивільного кодексу кроки Верховної Ради України, на жаль, все більше дають підстав казати, про зміщення її акцентів щодо визначення правової природи права інтелектуальної власності у бік його відмежування від речового права та права власності зокрема. Втрата чинності Закону України «Про власність» 1991 р., де право інтелектуальної власності розглядалось в системі координат відносин власності, прийняття Закону України «Про міжнародне приватне право»¹³ 2005 р., де у розділах IV та V розведені колізійні норми щодо прав інтелектуальної власності та речового права, ще раз додатково підкреслюють посилення на законодавчому полі України тенденції відмежування права інтелектуальної власності від всієї системи речових прав.

На рівні законодавств країн континентального права ситуація з визначенням характеру правової природи права інтелектуальної власності додатково ускладнюється наявністю в ньому морального компоненту. Тобто за кожним автором результату інтелектуальної діяльності закріплюються не лише майнові права на об'єкт, а й моральні (особисті немайнові) права, які, скажімо, відповідно до законодавства України (ст. 190 ЦК) аж ніяк не підпадають під визначення правової категорії «майно», а відтак на них не можуть виникати речові права в Україні.

На практиці, однак, ця ситуація є не настільки простою, як може здаватися на початку. Цивілістична наука в цьому питанні виходить з того, що речові права виникають на ті об'єкти, які мають економічну цінність. Через це вони і вводяться законодавцем у цивільний оборот. У особистих немайнових благ така ознака нібито відсутня, а відтак її немає й у особистих немайнових прав, що виникають на такі блага. З цього постулату, зокрема, виходить ч. 2 ст. 269 ЦК України, яка зазначає, що особисті немайнові права фізичної особи не мають економічного змісту.

Природно, що економічна цінність об'єкта в умовах ринкової економіки може визначатися лише ринком. Це правило є базисом економічної теорії. Ані законодавець, ані сам володілець певної речі або права не може самостійно визначити його економічну цінність таким чином, щоб ця оцінка автоматично, без примусу, була сприйнята іншими учасниками цивільних правовідносин. Тобто все вирішує закон попиту та пропозиції. А відтак, можна логічно задатися запитанням – а чи відповідає, насправді, дійсності твердження про відсутність економічної цінності у всіх разом взятих особистих немайнових прав?

Закономірною відповіддю буде – ні. Правильність такого висновку наглядно можна побачити на наступному прикладі. Приміром, візьмемо два примірники однієї і тієї ж книги, але на кожній з них зазначимо різних авторів, де перший вже відома у літературних колах особа, а інший – ще незнана. При всіх інших рівних умовах результат реалізації всіх примірників кожного автору, вочевидь, буде різним. Отож, ім'я фізичної особи і відповідно його немайнове право на використання цього імені може мати у цивільному обороті відповідний економічний результат. Інша справа, що в кожному конкретному випадку особисте немайнове благо чи то право також можуть мати свої власні особливості. Скажімо, щодо ім'я фізичної особи, то, зрозуміло, що на початковому етапі, тобто на момент народження дитини, воно навряд чи буде представляти хоча б абияку економічну цінність для інших. Якщо ж взяти таке суб'єктивне право як право на донорство, то воно відразу ж після свого виникнення буде мати економічну цінність. Інша справа, що офіційно його передати за законом не можна, хоча на «чорному» ринку попит на нього є. І якщо в цьому випадку заборона введення цього права в цивільний оборот якось можна пояснити неспівпадінням з моральними засадами існування суспільства, то заборона відчуження особистих немайнових прав автора третім особам, як то передбачено в ч. 2 ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права»¹⁴,

навіть чи. Чи не тому ця ж сама правова норма у Цивільному кодексі України була викладена вже у менш категоричній формі: «особисті немайнові права інтелектуальної власності не можуть відчужуватися (передаватися), за винятками, встановленими законом» (ч. 4 ст. 423 ЦК)?

Право – це живий організм, який змінюється разом із самим людством, відповідно до тих умов, в яких воно існує. Тут не може бути чогось непохитного та священного, на віки. Догма, данина традиціям у праві можуть стати чинниками занепаду та перепонами для прогресу. А тому, чи не пора хоча б поставити під питання тезу, що речове право повинно виникати лише стосовно об'єктів, які мають економічну цінність?

На відміну від зобов'язального права речове право опосередковує статистику цивільних правовідносин. У відповідності з цим, воно, за логікою, може виникати і на ті об'єкти, які відповідно до нашого законодавства не мають ані економічного змісту, ані економічної цінності. Тобто призначення речового права проявляється передусім у фіксуванні у часі певного стану; знаходженні таких точок відліку, які б прояснювали наявність чи відсутність у особи правового зв'язку з об'єктом. По факту кожна фізична особа володіє своїм ім'ям і по факту ним же користується в цивільних правовідносинах /вступає в цивільні правовідносини від власного імені, надає рекомендації тощо/. Певним чином, хоча й у обмеженому законом вигляді, цим іменем вона може і розпоряджатися: дати згоду на використання свого імені третіми особами як персонажа у творі /ч. 2 ст. 296 ЦК/; змінити своє власне ім'я та прізвище (ст. 295 ЦК), тобто по суті вирішити їх юридичну та фактичну долю.

У полеміці щодо правової природи права інтелектуальної власності не потрібно забувати головне – в епоху глобалізації глобалізується і саме речове право. Сьогодні необхідно якщо не відразу, то, принаймні, поступово переосмислити старі його постулати, прилаштувати їх до нових докорінних змін, що відбуваються у світі.

Як все нове, процес усвідомлення такої нової сутності та ролі речового права в науці цивільного права проходить нелегко, часто-густо зіштовхується з критичними зауваженнями щодо будь-яких спроб переоцінки усталених правил та поглядів. Правильно вказуючи на особливості права інтелектуальної власності, супротивники його речово-правової природи бачать мале, але не помічають великого – самих змін, що поступово відбуваються у глибинних основах речового права і права власності зокрема. Всі ці зміни з обох боків не розрізнені, а певною мірою навіть синхронні та відбуваються в одному напрямку, оскільки в їх основі – однакові причини. З цього, зокрема, і робиться висновок про єдину речово-правову природу і права інтелектуальної власності, і права власності як такого.

¹ Основи інтелектуальної власності. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. – С. 32.

² Гражданское право : В 4 т. / Под ред. Е. А. Суханова. – М.: WoltersKluwer, 2006. – Т. 2. – С. 8.

³ Там само.

⁴ Право на результаты интеллектуальной деятельности. Сборник нормативных актов / Под ред. В. А. Дозорцева. – М., 1994. – С. 42.

⁵ Гражданское и торговое право зарубежных государств / Под ред. Е. А. Васильева, А. С. Комарова. – М.: Международные отношения, 2004. – С. 333.

⁶ Гражданское право : В 4 т./ Под ред. Е. А. Суханова. – М.: WoltersKluwer, 2006. – Т. 2. – С. 273-274.

⁷ Де Сальвиа М. Прецеденты Европейского Суда по правам человека. Руководящие принципы судебной практики, относящейся к Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод. Судебная практика с 1960 по 2002 г. – СПб: Издательство «Юридический центр Пресс», 2004. – С. 967.

⁸ Старженецкий В. В. Россия и Совет Европы: право собственности. – М.: ОАО «Издательский дом «Городец», 2004. – С. 51.

⁹ Гражданское право : В 4 т./ Под ред. Е. А. Суханова. – М.: WoltersKluwer, 2006. – Т. 2. – С. 274.

¹⁰ Закон України «Про власність» від 7 лютого 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

¹¹ Цивільний кодекс України ввід 16 січня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

¹² Ануфриева Л. П. Международное частное право: В 3 т. – М.: Издательство БЕК, 2002. – Т. 2. – С. 423.

¹³ Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

¹⁴ Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

Резюме

Стаття посвячена дослідженню дискусійного питання про характер правової природи права інтелектуальної власності та його співвідношення з правом власності. Автор надає свої критичні оцінки існуючих в науці цивільного права підходів до вирішення цієї проблематики та наведено доводи на користь речово-правового характеру права інтелектуальної власності.

Summary

The article describes the research on the intellectual property law nature and its interrelationship with property law. Author of the article provides critical evaluation of existing approaches to this subject in civil law and describes arguments for proprietary nature of intellectual property law.

Отримано 7.07.2009

І. А. СТРОЙКО

*Ірина Анатоліївна Стройко, аспірантка
Київського університету права НАН
України*

ЕВОЛЮЦІЯ ЗМІСТУ І ОБСЯГУ СУМІЖНИХ ПРАВ ТЕЛЕРАДІООРГАНІЗАЦІЙ В ЕРУ ЦИФРОВОГО МОВЛЕННЯ

11 вересня 2009 р. відбулось засідання Ради національної безпеки і оборони України під головуванням Президента України, присвячене питанню впровадження цифрового теле- радіомовлення в Україні. Як наголосив Президент, на даному етапі нагальним завданням є створення першого покриття цифрового мовлення в Україні до 2012 р.¹ Це пояснюється, зокрема, тим, що сусідні з Україною країни – Польща, Словаччина і Румунія, будучи членами Європейського Союзу, повинні здійснити повний перехід на стандарти цифрового мовлення до 1 січня 2012 р. Консультаційний документ Комісії Європейських Співтовариств під назвою «Трансформування перспективи цифрового дивіденду у соціальні здобутки і економічне зростання у Європі» («Transforming the digital dividend opportunity into social benefits and economic growth in Europe») від 10 липня 2009 р. прямо вимагає від держав – учасниць Європейського Союзу, які досі ще не завершили перехід на цифрове мовлення, підтвердити своє зобов'язання щодо повного відключення аналогового телебачення саме на вищевказану дату, при цьому всі необхідні підготовчі дії у цих країнах мають бути завершені у 2011 р. Більше того, Україна є організатором футбольного чемпіонату «УЄФА Євро 2012», а отже, згідно з правилами УЄФА, повинна забезпечити покриття цифровим телевізійним мовленням щонайменше у центральних аеропортних містах, містах, де розташовані стадіони, що приймають чемпіонат, а також мобільний цифровий телевізійний прийом на всіх ключових автомагістралях держави.

Як відомо, відповідно до Регіональної угоди «Женева-06», Україна має завершити перехід на цифрове мовлення до 2015 р. Цей кінцевий термін переходу знайшов відображення у Державній програмі впровадження цифрового телерадіомовлення, затверд-